

Oktober 2026

Opening

Welkom bij het post-COVID journaal van oktober 2026. In dit post-COVID journaal besteden we aandacht aan het mogelijk herstel van post-COVID. En verder een aantal korte berichten:

- Handhaving IGJ
- Publicaties C-Support
- Hand-out PAIS
- Themabijeenkomsten PAIS
- Kamerbrief PAIS

Onderzoek Frisium MC/UMCG

Er is nog weinig bekend over het herstel van post-COVID. Twee recente Nederlandse onderzoeken geven meer inzicht in hoeveel patiënten verbetering ervaren. Het eerste onderzoek komt van onderzoekers uit het Frisium MC en UMCG. Zij volgden 1200 patiënten gedurende drie jaar. Bijna 90% herstelde in die periode niet volledig. Van de ondervraagde patiënten gaf 12% aan hersteld te zijn van post-COVID. Met 18% ging het slechter en bij 70% was de situatie ongeveer gelijk gebleven. Ongeveer een derde werkte helemaal niet meer en nog eens een derde werkte minder dan voorheen. De onderzoeksresultaten worden op 10 november gepresenteerd tijdens een symposium. Verschillende publieksmedia besteedden al aandacht aan het onderzoek.

Onderzoek Frisium MC/UMCG

www.frisiusmc.nl/symposium-vijf-jaar-post-covid-zorg-in-friesland
www.omroepfryslan.nl/nl/nieuws/18807391/grootste-deel-post-covidpatienten-wordt-nooit-meer-beter
www.nu.nl/binnenland/6411353/zelfs-jaren-na-besmetting-blijft-situatie-van-veel-postcovidpatienten-uitzichtloos.html

Onderzoek C-Support

Het tweede Nederlandse onderzoek naar herstel van post-COVID is uitgevoerd door C-Support. Eerder bracht C-Support samen met het Erasmus MC een rapport uit over herstel na twee jaar. Daarvoor volgden zij 7750 patiënten die bij C-Support waren aangemeld. In de twee jaar daarna stuurde C-Support deze deelnemers verkorte vragenlijsten. Daaraan deden 4800 patiënten mee. Ook dit meerjarig onderzoek laat zien dat herstel grillig verloopt. Na vier jaar had meer dan de helft van de deelnemende patiënten weinig tot geen herstel bereikt. Bijna een kwart was gedeeltelijk of volledig hersteld. Ongeveer de helft had na vier jaar nog betaald werk. Tijdens het onderzoek rapporteerden patiënten minder contacten met zorgverleners. Ook het gebruik van medicatie en alternatieve behandelingen nam af. Bij de meting na twee jaar was dit 45%, bij de meting na vier jaar 26%.

Onderzoek C-Support

www.c-support.nu/rapport

Herstel van post-COVID

De twee Nederlandse onderzoeken gebruikten verschillende patiëntengroepen en onderzoeksmethoden. Dat kan verklaren waarom de herstelpercentages verschillen. Beide onderzoeken hadden ook een beperking: veel deelnemers vielen tijdens het onderzoek uit. Mogelijk vulden bijvoorbeeld patiënten die sterk verbeterden of juist verslechterden de vragenlijsten niet meer in. Daardoor kan selectiebias zijn ontstaan. De gemeten herstelpercentages moeten we daarom voorzichtig interpreteren. Toch komt uit beide onderzoeken duidelijk naar voren dat een aanzienlijk deel van de patiënten met post-COVID niet volledig herstelt. Diverse internationale overzichtsartikelen bevestigen dit beeld. Sommige patiënten herstellen volledig, anderen gedeeltelijk. Er zijn ook patiënten die lijken te herstellen, maar later terugvallen. Het overzichtsartikel uit 2024 beschrijft dat de kans op herstel het grootst is bij patiënten met een minder ernstige acute infectie en bij patiënten die gevaccineerd zijn. Ook beschrijft het dat de kans op herstel het grootst is in de eerste zes maanden na het ziek worden.

Overzichtsartikelen

[www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(24\)01136-X](http://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(24)01136-X)
www.nature.com/articles/s41579-022-00846-2

Herstel in de praktijk

In de onderzoeken én dagelijkse praktijk kan het lastig zijn vast te stellen of een patiënt hersteld is van post-COVID. Het ziekteverloop is grillig. Patiënten die hersteld lijken, kunnen later toch terugvallen. Ook kunnen patiënten door symptoomgerichte interventies zich beter voelen, zonder dat er sprake is van herstel. Het blijft daarom in alle gevallen belangrijk om patiënten zorgvuldig te volgen. Wat voor de ene patiënt helpend is, is dat niet automatisch voor de andere. Betrokkenheid en actief vragen naar hoe het gaat, is daarom nodig. Sommige patiënten raken uit beeld omdat ze te slecht zijn om zelf naar het spreekuur te komen. Dat betekent niet dat er geen hulpvraag meer is. Onder andere de integrale handreiking biedt handvatten om patiënten op de juiste manier te begeleiden.

Integrale handreiking

kennis.c-support.nu/eerste-publicatie-integrale-handreiking-post-covid

Handhaving IGJ

Eerder berichtten we u over de aanwijzing die de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd heeft opgelegd aan de Excellent Care Clinics in Velsen-Noord. Inmiddels heeft de kliniek een last onder dwangsom opgelegd gekregen van de inspectie voor het offlabel voorschrijven van lidocaïne en xylocaïne. Ze moeten binnen twee weken alsnog voldoen aan de voorwaarden. De kliniek kan in de tussentijd deze lopende behandelingen voortzetten als zij voldoet aan alle zorgvuldigheidseisen die horen bij het offlabel gebruik van geneesmiddelen.

IGJ

www.igj.nl/actueel/nieuws/2026/10/09/last-onder-dwangsom-voor-excellent-care-clinics-in-velsen-noord

Publicaties C-Support

C-support heeft vier nieuwe factsheets ontwikkeld. Twee factsheets gaan in op de specifieke symptomen 'dysautonomie' en 'cognitieve stoornissen of hersenmist'. Daarnaast zijn er twee meer overkoepelende factsheets gepubliceerd: één over post-COVID en één over langdurige klachten na post-COVID vaccinatie. De factsheets bieden praktische handvatten voor patiënten, naasten en professionals.

Naast de factsheets heeft C-Support ook een stappenplan gepubliceerd om huisartsen te helpen bij de ondersteuning van hun post-COVID patiënten. Het stappenplan bestaat uit zes stappen, waaronder herkenning en diagnostiek, begeleiding, advisering en samenwerking met andere zorgverleners. Dit stappenplan is een praktisch hulpmiddel voor in de spreekkamer. U kunt de factsheets, het stappenplan en aanvullende informatie voor huisartsen vinden op de website van C-Support. Het is nog niet bekend waar deze materialen ondergebracht zullen worden na het stoppen van C-Support. Het kan dus verstandig zijn de materialen uit voorzorg vast te downloaden.

Publicaties

www.c-support.nu/bericht-factsheet-cognitieve-stoornissen-en-hersenmist
www.c-support.nu/factsheet-dysautonomie
www.c-support.nu/bericht-factsheet-post-covid
www.c-support.nu/nieuw-factsheet-klachten-na-covid-19-vaccinatie
www.c-support.nu/post-covid-stappenplan-voor-de-huisarts

Hand-out PAIS

Huisarts Joanneke Kant, ook wel bekend als 'De Vragendokter' heeft een hand-out over post-acuut infectieuze ziektes, afgekort PAIS, ontwikkeld. De hand-out geeft artsen praktische ondersteuning bij de begeleiding van patiënten met PAIS zoals post-COVID, ME/CVS, Q-koorts en langdurige klachten na de ziekte van Lyme. De hand-out is een levend document en wordt regelmatig geüpdatet.

Hand-out

www.devragendokter.nl/webshop/product/webshop/product/hand-out-pais-voor-artsen

Themabijeenkomsten PAIS

PostCovid NL organiseert een reeks van acht online themabijeenkomsten voor mensen met post-COVID en andere PAIS. De eerste bijeenkomst is op 3 november en heeft als thema Begrijp je lichaam. In deze bijeenkomst zal huisarts Joanneke Kant dieper ingaan op de risicofactoren, de mogelijke oorzaken en de symptomen bij post-COVID. Aanmelden kan op de website van PostCovid NL. De bijeenkomsten zijn ook terug te kijken.

Aanmelden

www.postcovidnl.nl/nieuws/themabijeenkomst-begrijp-je-lichaam

Kamerbrief PAIS

De minister van VWS heeft in een kamerbrief haar visie gedeeld over de structurele inbedding van PAIS in de reguliere zorg en het welzijnsdomein. Het kabinet wil ook de komende jaren blijven inzetten op

kennisontwikkeling. Er zal een aanjager worden aangesteld voor het bevorderen van een ketenbrede aanpak. Daarnaast zal het post-COVID onderzoeksprogramma extra financiering krijgen en verlengd worden naar eind 2031. Eerder was al bekend dat de post-COVID expertisecentra ook in 2027 open kunnen blijven. Vanaf 2028 wil het kabinet jaarlijks 1 miljoen euro beschikbaar stellen voor duurzame inbedding van de opgebouwde expertise en zorg voor post-COVID patiënten in de expertisecentra. Patiënten, wetenschappers en zorgverleners hebben kritisch gereageerd op de plannen. Zij wijzen er onder andere op dat de eerstelijnszorg nog onvoldoende is ingericht op de complexe problematiek en dat de beoogde financiering te beperkt is voor onderzoek en zorg. Er zijn in de Tweede Kamer diverse moties ingediend. Ten tijde van het opnemen van dit journaal is nog niet bekend hoe de politieke plannen rondom post-COVID en andere PAIS zich verder ontwikkelen.

Kamerbrief

open.overheid.nl/overheid/openbaarmakingen/api/v0/attachment/4a5b4b1d-a484-4f3c-bcfc-873868f0269e

We hebben u weer bijgepraat over de ontwikkelingen op het gebied van post-COVID. Het volgende post-COVID journaal verschijnt in december. Hebt u opmerkingen, tips of aanvullingen naar aanleiding van het post-COVID journaal? Laat het ons weten. En abonneer u op ons YouTube-kanaal of de journaalupdate om geen aflevering te missen.

Informatie en abonneren

info@ivm.nl

www.medicijngebruik.nl/nieuwsbrief